

SOVITUS

Sovitus.

Raamatun ranskankielisissä käännöksissä käytetään usein sanaa ”sovitus” tai toisinaan ”lepytys” (hepr. kipper, kreik. hilaskesthai) VT:ssa joko uhreista ”synnin tähden”, jolloin papin sanotaan ”toimittavan sovitusriitin” (esim. 3. Moos. 4), tai erityisesti vuotuisesta tisin 10. päivän juhlasta, jota tavallisesti kutsutaan ”sovituksen päiväksi” tai ”suureksi sovituksen päiväksi” ja jonka rituaalin 3. Moos. 16 kuvaa yksityiskohtaisesti.

UT:ssa, vaikka sana on harvinainen (Room. 3:25; Hepr. 2:17; 1. Joh. 2:2; 1. Joh. 4:10), ajatus esiintyy usein: ei ainoastaan koko Heprealaiskirjeessä, joka rinnastaa Kristuksen lunastavan tehtävän ylipapin tehtävään ”sovituksen päivänä”, vaan myös suuremmalla tai pienemmällä varmuudella joka kerta, kun Kristuksen sanotaan ”kuolevan syntiemme tähden” (esim. 1. Kor. 15:3) tai ”vuodattavan verensä syntien anteeksiantamiseksi” (esim. Matt. 26:28).

1. Sovitus ja synti. Ranskassa, kuten monissa nykykielissä, sovituksen käsite sekoittuu helposti ”rangaistuksen” käsitteeseen, olipa rangaistuksella sitten parantava tarkoitus tai ei. Kaikille muinaisille — ja tässä merkityksessä verbiä expiare käytetään Vulgatassa ja liturgiassa — ”sovittaa” merkitsi ennen kaikkea ”puhdistaa”, tarkemmin sanoen tehdä esineestä, paikasta tai henkilöstä vastedes jumalille otollinen, vaikka se ei aikaisemmin ollut heille otollinen. Jokainen sovitus edellyttää siis syntiä, ja sen vaikutuksena on synnin tuhoutuminen.

Koska tätä syntiä ei käsitetä aineelliseksi saastaksi, jonka ihminen voisi omassa vallassaan hävittää, vaan se samastuu ihmisen omaan kapinaan Jumalaa vastaan, tehokas sovitus yhdistää ihmisen jälleen Jumalaan ja ”pyhittää” hänet hänelle veren pirsrottamisen merkityksen mukaisesti. Toisaalta, koska synti herättää Jumalan vihan, jokainen sovitus päättää tämän vihan ja ”tekee Jumalan suopeaksi”; Raamattu antaa tämän tehtävän tavallisesti rukoukselle, kun taas sovitusuhrin pyrkii pikemminkin ”tekemään ihmisen Jumalalle otolliseksi”.

2. Sovitus ja esirukous. Niissä harvoissa kohdissa, joissa sovitus ja viha esiintyvät yhdessä, on itse asiassa kyse rukouksesta: tällainen on Mooseksen sovitus (2. Moos. 32:30; vrt. 2. Moos. 32:11 ff.) ja Aaronin sovitus (4. Moos. 17:11 ff.) Viisauden kirjan tulkinnan mukaan (Viis. 18:21–25); samoin Targumin mukaan Pinehasin sovitus (Ps. 106:30) ja vielä selvemmin ”Jahven palvelijan” sovitus, sillä hänen tehtävänsä esirukoilijana mainitaan neljästi (Jes. 53:4, 7, 11, 12). Saman sovituskäsityksen nojalla pyhä Hieronymus saattoi vanhojen latinankielisten käännösten käytäntöä seuraten kääntää heprean verbin, joka tarkoittaa sovitusriitin toimittamista, verbillä, joka merkitsee ”rukoilla” tai ”esirukoilla”; kyseessä on kaavamainen ilmaus, joka päättää kunkin syntiuhrin kuvauksen (3. Moos. 4:20, 26, 31; jne.). Ei siis ole ihme, että Heprealaiskirje, kuvatessaan Kristusta menemässä taivaaseen toimittamaan pappeutensa olennaista tehtävää, joka määritellään ”esirukoukseksi” (Hepr. 7:25, Hepr. 9:24), voi rinnastaa hänet ylipappiin, joka menee verhon tuolle puolen toimittaakseen uhririitin, joka on yliverlainen: veren pirsrottamisen armoistumelle. Siksi Kristuksen kuolemakin esitetään ylimpänä ”esirukouksena” (Hepr. 5:7).

3. Sovitus ja anteeksianto. Niinpä ”sovituksen päivä” oli juutalaisten uskonnollisessa tietoisuudessa vielä enemmän ”anteeksiannon päivä”. Kun pyhä Johannes kahdesti joko viitatessaan Kristuksen taivaalliseen esirukoukseen Isän luona (1. Joh. 2:2) tai hänen maan päällä kuolemansa ja ylösnousemuksensa kautta toteuttamaansa työhön (1. Joh. 4:10) julistaa, että hän on — tai että Isä on tehnyt hänestä — ”hilasmosin meidän syntiemme tähden”, termillä on epäilemättä sama merkitys kuin sillä aina on kreikkalaisessa VT:ssä (Ps. 130:4) ja kuin latinan sanalla propitiatio aina on liturgiassa: Kristuksen kautta ja Kristuksessa Isä toteuttaa ikuisen rakkautensa suunnitelman (1. Joh. 4:8) ”osoittamalla olevansa suopea”, eli ”antamalla anteeksi” ihmisille tehokkaalla anteeksiannolla, joka todella hävittää synnin ja ”puhdistaa ihmisen sekä välittää hänelle oman elämänsä” (1. Joh. 4:9).

SL

Katso myös: → Jumalan Karitsa 1 — chatiments 3 — coupe 3 — fetes AT II 3; NT I — imposition-des-mains AT — jeune 2 — martyr I — Anteeksianto II 2 — peche III 3 — Parannus ja kääntymys AT I 2, III — Puhdas AT I 2 — redemption — sacerdoce AT II 1 — Uhri — Veri — serviteur-de-dieu — souffrance AT III